

Elhunyt tiszteleti tagok

ALBINI, UMBERTO

filológus, műfordító, dramaturg (Savona, 1923. május 3. – Genova, 2011. január 25.)

Egyetemi tanulmányait a pisai Scuola Normale Superiorén és Genovában végezte. A második világháborúban partizánként vett részt a *Resistenzában*. 1945-ben szerzett diplomát, irodalmi lapok munkatársa lett, és a Firenzei Nemzeti Könyvtárban dolgozott. 1968-tól évtizedeken keresztül vezette a Genovai Egyetem Görög Irodalom Tanszékét, a Klasszika-Filológiai Intézet igazgatója, a Bölcsészettudományi Kar dékánja volt. Nemzetközi hírvű tudós, előadott Barcelona, Bonn, Firenze, Jéna, Köln, London és Madrid egyetemein. A genovai Teatro della Tosse és a Teatro Stabile munkatársa, a siracusai Antik Dráma Nemzeti Intézetének (Istituto Nazionale del Dramma Antico) igazgatója volt. A magyar irodalom iránt József Attila költészete keltette fel érdeklődését, az 1950-es évektől kezdve rendszeresen publikálta magyar költők, írók (Ady Endre, Déry Tibor, Hubay Miklós, József Attila, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és mások) műveinek fordításait folyóiratokban (*Il Ponte*, *Belfagor* stb.), majd önálló kötetekben.

1992-től a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

Díjak – 1996: Pro Cultura Hungarica; 1977: az Eötvös Loránd Tudományegyetem díszdoktora; 2010: Arany Griff-díj (Grif d'oro), Genova.

F. m.: Tanulmányok – *Nel nome di Dioniso*, 1991; *Atene: l'udienza è aperta*, 1994; *Riso alla greca*, 1997; *Euripide o dell' invenzione*, 2000; *Atene segreta*, 2002; *Maschere impure*, 2005; Versek: *Cronache. Il lungo viaggio*, 2005; Fordításkötetek – *Poesie scelte Miklós Radnóti* (vál. versek), 1958 (Pálincás Lászlóval); Tibor Déry: *La resa dei conti* (novella), 1962; Attila József: *Poesie*, 1962; Miklós Hubay: *È la guerra. I lanciatori di coltelli*, 1964; *Poeti ungheresi del Novecento*, 1976; Endre Ady: *Poesie*, 1978.

<http://genova.mentelocale.it/29464-e-morto-umberto-albini/>

Sárközy, Péter: *Umberto Albini (1923-2011)*, In *Rivista di Studi Ungheresi*, Olaszországi hungarológiai szemle, 2012/11, 189–192.

Lerici editori Milano

Poesie, di Attila József

Traduzione di *Umberto Albini*

Introduzione di *Miklós Szabolcsi*

II edizione ampliata

U. Albini

Firenze - Budapest

BÁNYAI JÁNOS

író, irodalomtörténész, kritikus, tanár

(Szabadka / Subotica, Vajdaság, Szerbia, 1939. november 20. –

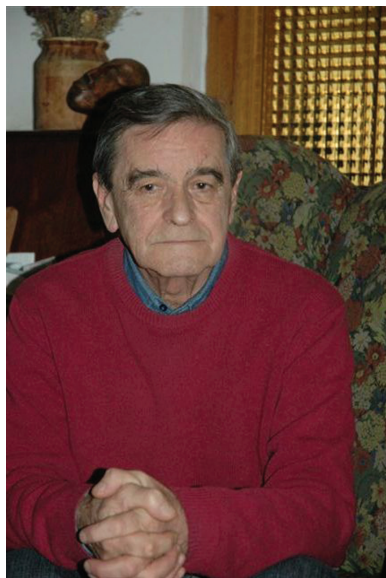
Újvidék, 2016. február 21.)

Egyetemi tanulmányait az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Tanszékén (1959–1963) végezte. Az irodalomtudományok doktora (1974). Szakterület, érdeklődés: irodalomelmélet, esztétikatörténet, irodalomtudomány, XX. századi magyar irodalom. 1964-től 1984-ig az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, 1974-től egyetemi docens és az irodalomtudomány doktora, 1982-től rendkívüli, 1990-től rendes egyetemi tanár, 1992-től nyugdíjaztatásáig (2006) a tanszék vezetője. 1996 és 2000 között vendégtanár a Zombori Tanítóképző Karon, 1998-tól a Szegedi Tudományegyetem BTK-n, 2000-től a Belgrádi Egyetem BTK Magyar Tanszékén. 1967-től 1969-ig az *Új Symposion*, 1976 és 1984 között a *Híd* főszerkesztője. 1983 és 1987 között a Forum Könyvkiadó igazgató főszerkesztője, 1991-ig a kiadó vezérigazgatója. A Nemzetközi Magyarágtudományi Társaság választmányának tagja (1996–), 2006-tól elnökhelyettese, az Anyanyelvi Konferencia választmányának tagja (1996), az MTA köztestületi tagja (2000), a Magyar Nemzeti Tanács alelnöke (2007–2011).

1998-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

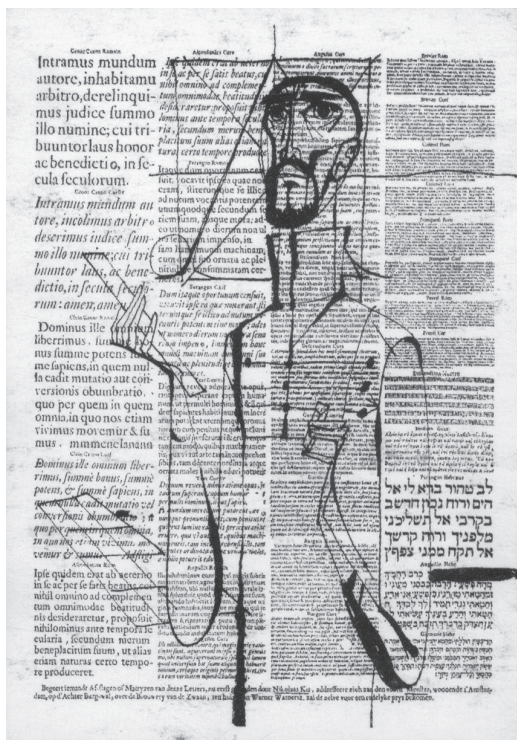
Díjak – 1972: Kritikusok díja; 1995: Szenteleky Kornél irodalmi díj; 1995, 1998, 2000, 2006: Híd-díj; 1998: Komlós Aladár-díj; 1999: az Év Könyve; 2001: József Attila-díj, Nemes Nagy Ágnes-esszé-díj; 2005: a Kultúra Szikrái díj, a Vajdasági Íróegyesület-életműdíja; 2007: Déry Tibor-díj.

F. m.: *Álarc felett a nyári nap*, Újvidék, 1961; *Bonyolult örömök*, Újvidék, 1964; *Kontrapunkt*. Symposion-antológia, Bosnyák Istvánnal közösen vál. és szerk., Újvidék 1964; *Súrlódás*, Újvidék 1969; *A szó fegyelme*, Újvidék, 1972; *Könyv és kritika*, Újvidék, 1973; *Könyv és kritika II.*, Újvidék, 1977; *B. Szabó György*, Újvidék,

Fotó: Vajda Tibor

1978; *Iz savremene mađarske poezije u Jugoslaviji*, vál., az előszót és a jegyzeteket írta, Sarajevo, 1986; *Danilo Kiš: Kételyek kora*, vál. és utószó, Újvidék – Pozsony, 1994. *Talán így. Könyv és kritika III.*, Újvidék, 1994; *Kisebbségi magyaróra*, Újvidék, 1996; *Hagyománytörés*, Újvidék, 1998; *Mit viszünk magunkkal?*, Újvidék, 2000; *Egyre kevesebb talán*, Újvidék, 2003; *A védett vesztes. Kisebbségi magyaróra II.*, Újvidék, 2006; *Zaštićeni gubitnik*, a szerző és Vickó Árpád fordítása, 2008; *A felfedező. Tollvonások Bori Imre arképéhez. Kisebbségi magyaróra III.*, Újvidék, 2009; *Költő(k). könyv(ek). vers(ek). Könyv és kritika IV*, Újvidék, 2010. Önálló könyvei mellett számos gyűjteményes kötet társszerzője, tanulmányok és cikkek szerzője.

Kass János rajza. In Peter Zollman: *The Audit is Done. A Taste of 20th Century Hungarian Poetry*, Bp., 2003

C S E R N U S T I B O R

festőművész (Kondoros, 1927. június 27. – Párizs, 2007. szeptember 7.)

Fotó: Sándor Katalin

Párizsban élt 1964-től haláláig. A budapesti Iparrajziskolában kezdte tanulmányait, a háború után az Iparművészeti Főiskola grafikai szakán Sárkány Lóránt növendéke volt. 1949 és 1953 között a Képzőművészeti Főiskola festő szakán tanult Bernáth Aurél osztályában. Pályája gyorsan ívelt fölfelé itthon, 1949 és 1957 között rendszeresen kiállított az országos tárlatokon. 1953-ban Derkovits-ösztöndíjat kapott. 1954–55-ben megfestette Juhász Ferenc portréját és *Három lektor* [Vajda Miklós, Domokos Mátyás, Réz Pál] című, akkor erősen bírált, később híressé vált képét. 1954-től 1964-ig könyvillusztrálásból és plakáttervezésből élt. 1957-ben kijutott Párizsba, megismerte Hantai Simont, Max Ernstet és Tanguyt, akik nagy hatással voltak rá. De hazajövele után csak évek múlva térhetett vissza Franciaországba. Műveit 1989-ig nem láthatta itthon a közönség. A saját szavai szerint „korszerűtlen szintézisre” törekvő művész életművében a szocreál nyomait éppúgy ki lehet mutatni, mint a plakátfestészet, a szürrealizmus, szürnaturalizmus, hiperrealizmus elemeit. Halála után hagyatékát megvásárolta a Kovács Gábor Művészeti Alapítvány, és a Kogart Galéria mellé költöztette, majd 2009-ben megnyitotta Csernus műtermét, amelyet a híres párizsi művészház, a Bateau-Lavoir fogadott be annak idején. Ma ez az emlékműterem állandó kiállításként a Várkert Bazár Testőrpalatájának 3. emeletén látogatható.

1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

Fontosabb egyéni párizsi kiállításai – Galerie Lambert, 1964; Galerie Claude Bernard, 1973, 1978, 1982, 1986; Grand Palais, FIAC, 1979, 1990. A Claude Bernard Galéria állította ki műveit New Yorkban, Chicagóban. Magyarországi egyéni kiállítások – Múcsarnok, Bp., 1989 (retrospektív), 1999; Kogart, Bp., (retrospektív),

Kecskemét, 2006; Békéscsaba, Kondoros (emlékkiállítás), 2007; *Képek a Sulkowski-gyűjteményből*, Kogart, Bp., 2009; *Hommage à Tibor Csernus*, Maklár Fine Arts, Bp., 2011; *Feldolgozás alatt. Grafikák a Csernus-hagyatékából*, Kogart, Bp., 2012. *Párizs vonzásában*, Bp., Kempinsky Galéria, 2014; *Csernus Tibor*, Bp., Maklár Galéria; *Forradalom előtt. A Képzőművészeti Főiskola 1945–1956 között*, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Barcsay Terem és Aula [itt, ezen a több mint 100 művet bemutató tárlaton láthatta a közönség Csernus Tibor elveszettnek hitt diplomamunkájának szénrajzeit], 2016; *Csernus aktjai*, Kogart, Tihany, 2017.

Díjak – 1952, 1963: Munkácsy Mihály-díj; 1967: Premio Lissone (I); 1986: L'Ordre des arts et des lettres, lovagi fokozat (F); 1997: Kossuth-díj.

http://artportal.hu/lexikon/muveszek/csernus_tibor/

http://www.kieselbach.hu/muvesz/csernus-tibor_399

Varga Zsuzsa (szerk.): *Csernus Tibor*, Bp., 2000.

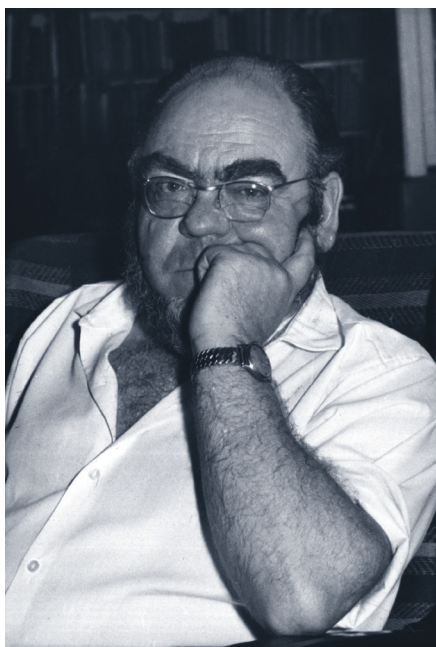

*Három lektor [Vajda Miklós, Domokos Mátyás, Réz Pál], 1955. Olaj, vászon, 110 x 140 cm.
Fotó: Gál Csaba. Petőfi Irodalmi Múzeum – Művészeti Tár*

GUILLEVIC, EUGÈNE

költő, műfordító (Carnac, 1907. augusztus 5. – Párizs, 1997. március 19.)

Gyermekkora egy részét szülőföldjén, Bretagne-ban töltötte. 1919-től az elzászi Altkirchben járt középiskolába, itt tanult meg németül. 1935-ben Párizsban telepedett le, és köztisztviselőként dolgozott nyugdíjazásáig. A német megszállás alatt részt vett az ellenállásban. 1942-ben jelent meg első kötete, a *Terraqué* (verseinek első idegen nyelvű válogatását magyarul adták ki: *Föld és víz*, Somlyó György előszavával, 1962). A hatvanas évektől sorra jelentek meg kötetei (amelyeket mindig csak vezetéknévén jegyzett). 1980-ig ötven nyelven adták ki költeményeit, több mint húsz kötetét önállóan is. A magyar irodalommal a Párizsban élt Gara Lászlónak köszönhetően került kapcsolatba, 1960-ban járt először Magyarországon. Életre szóló barátság fűzte Somlyó Györgyhöz. A nyolcvanas évek közepéig rendszeresen jött Magyarországra, számos barátra, tisztelőre talált, főként költőink körében. Születésének 100. évfordulója alkalmából a budapesti Egyetemközi Francia Központban és a Párizsi Magyar Intézetben is felidéztek munkásságát.

Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum

1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

Díjak – 1961: a Magyar PEN. Club-émlékérme; 1976: Grand prix de la poésie de l'Académie française, 1984: Grand prix national de poésie, 1988: Prix Goncourt de la poésie.

Néhány fontos kötete: *Terraqué*, 1942; *Carnac*, 1961; *Sphère*, 1963; *Avec*, 1966; *Paroi*, 1970; *Du domaine*, 1977; *Requis*, 1983; *Motifs*, *Creusement*, 1987; *Art poétique*, 1989; *Maintenant*, 1993; *Présent*, poèmes, 1938–1997. 2004. Magyarul: *Föld és víz*, 1962; *Val, vel*, 1973; *Eugène Guillevic legszebb versei*, Bukarest, 1978.

Jelentős fordításai magyarról: *Hommage des poètes français à Attila József* (Francia költők tiszteletadása József Attilának, Gara Lászlóval), 1955; *Attila József. Poèmes choisis*.

Guillevic előszavával, Bp., 1961; *Anthologie de la poésie hongroise depuis le XIIe siècle jusqu'à nos jours*. Szerk. Gara László, Párizs, 1962. Válogatott magyar irodalmi fordításait kiadta a Corvina *Mes poètes hongrois (Az én magyar költőim)* címmel, 1967, 1977. Fordításairól és magyar fordítóiról bővebben: *A mi francia költőnk, Guillevic*. Szerk.: Gorilovics Tivadar, Debrecen, 2009. (A két magyar emléknapon elhangzott előadások gyűjteménye dokumentumokkal kiegészítve.)

http://hu.wikipedia.org/wiki/Eug%C3%A8ne_Guillevic

Guillevic: *Ars Poetica**

Nem önmagamért szólok én,
Nem a magam nevében,
Nem énrólam szól a mese.

Mi vagyok én?
Egy csepp élet, halomnyi gőg.

Mindenért szólok, ami van,
Minden formátlan és minden formás nevében,
Arról, aminek súlya van
És arról, ami súlytalan.

Tudom én, hogy minden körös-körül
Messzebb menne és többet élne
És szebben halna meg, ha már
Meghalni kell.

Ne higgyétek, hogy Guillevic
Szava és hangja szól tibennetek.

A jövőbe tartó jelen szavát,
Azt lopja ő a bőrötök alá.

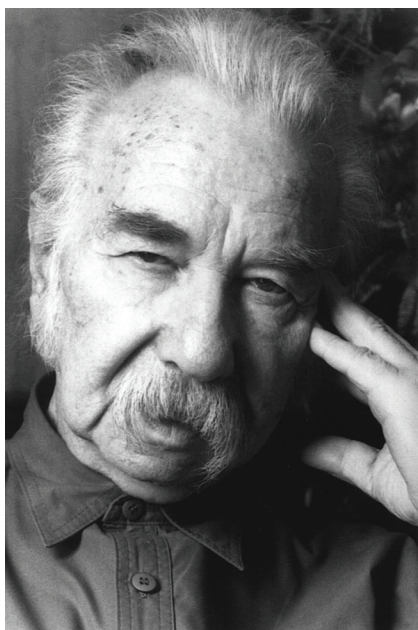
Somlyó György fordítása

* Guillevic: *Föld és víz*. Szerk. és előszó: Somlyó György, ill.: Bartha László, Bp., Európa Könyvkiadó, 1962.

HATÁR GYŐZŐ

(Hack Viktor) író (Gyoma, 1914. november 23. – London, 2006. november 27.).

A budapesti Műegyetem Építészmérnöki Karán szerzett diplomát 1938-ban. Sokoldalú tehetség. Közben a Zeneakadémián is tanult. Mérnökként Hajós Alfréd mellett dolgozott két évig, majd egy évig a Közmunkatanácsnál, és írta első műveit. 1943-ban államellenes szervezkedésben vett részt, letartóztatták, és felségárulásért halálra ítélték, majd büntetését mérsékeltek. Sátoraljaújhelyen raboskodott, büntetőszázadba sorolták, 1944 őszén megszökött. Budapesten érte meg a nyilas uralom végét. 1945 és 1947 között az ENSZ Segélyezési és Újjáépítési Hivatalában (UNRRA) dolgozott építéssként, később fordításból, festményei eladásából élt. 1950-ben megpróbált eljutni a trieszti UNRRA-misszióhoz, de elfogták, ismét

Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum

börtönbe került, 1952 nyarán szabadult. 1956 decemberében elmenekült Magyarországról, és Londonban telepedett le. 1957 és 1976 között a BBC Magyar Osztályának munkatársa volt, nyugdíjasként a Szabad Európa Rádiónak dolgozott. 1960 és 1985 között angol diplomatakat készített fel magyar nyelvből. 1967 végén költözött feleségével dél-londoni otthonukba, ahol jelentős irodalomszervező munkát végzett. A nyolcvanas években sorra jelentette meg műveit saját kiadásban. Sok műfajú szerző: írt regényeket, verseket, drámákat, esszéket, bölcséleti műveket. Műfordítói munkássága is jelentős. 1989-ben jött vissza először Magyarországra ismét. Műveit azóta itthon is kiadják, sokat publikált magyar folyóiratokban. 1990-től rendszeresen járt haza, előadóesteken vett részt. Haláláig dolgozott. 1998-tól a Digitális Irodalmi Akadémia tagja.

1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

2001-től a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

A hatalmas életműből néhány mű: *Hajszálhíd* (versek), 1970; *Golghelóghi* (drámaciklus), 1976, 1978, 1989, 1989, 2005; *Özön közöny. Elmélkedés az elmélkedésről...*, 1980, 1993, 1997, 1982; *Pepito és Pepita* (regény), 1983–84, 1986, 2002; *Anibel*

(regény-trilógia), 1984, 1988; *A léleknek rengése* (vál. versek), 1990; *Életút I–II–III* [Kabdebó Lóránt magnetofonfelvételei alapján], 1993, 1994, 1995; *Antibarbarorum libri – Bölcséleti írások* 1–2., 2001; *Téliké. Az utolsó évek versei*, 2010.

Díjak – 1989: a Magyar Köztársaság aranykoszorúval ékesített Csillagrendje; 1991: Kossuth-díj; 1994: a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje; 1996: a Salvatore Quasimodo Költőverseny-nagydíja; 2001: Márai Sándor-díj; 2004: Pro Cultura Hungarica.

<https://pim.hu/hu/dia/dia-tagjai/hatar-gyozo>

G. Komoróczy Emőke: *Határ Győző életműve*, Bp., 2003.

Kass János illusztrációja
a Golghelóghi című drámaciklushoz

HERVÉ, LUCIEN

(Elkán László) fotóművész

(Hódmezővásárhely, 1910. augusztus 7. – Párizs, 2007. június 26.)

Fotó: Rodolf Hervé

Az építészeti fotográfia megújítójaként tartják számon. Bécsben közgazdaságtant és rajtot tanult 1928-ban, 1929-ben érkezett Párizsba. 1932-től nagy divatházaknak dolgozott tervezőként. 1933-ban belépett a Francia Kommunista Pártba, ahonnan később kétszer kizárták. 1937-ben kapta meg a francia állampolgárságot. Müller Miklós magyar fotográfus képeihez írt szövegeket a *Marianne* című magazinnak, majd miután Müller elhagyta Franciaországot, fényképészként is átvette a munkáját. A francia hadseregben híradósként dolgozott. Dunkerque-ben német fogságba esett 1940-ben. A hohensteini táborba viték, ott kezdett festeni, egy év múlva megszökött. Részt vett az ellenállási mozgalomban, ott vette fel a Lucien Hervé nevet.

A háború után Párizsban telepedett le, és több magazinnak fotózott. Az *Art Sacré* című folyóirat igazgatója, Père Couturier, domonkos szerzetes ajánlására Matisse-szal készített riportot, és lefényképezte Le Corbusier akkor épülő marseilles-i lakóházát. A 650 képből álló sorozatnak köszönhetően, Le Corbusier felkérte, hogy legyen a fotográfusa. Ettől kezdve módszeresen kutatta az épületfotózásban rejlő lehetőségeket. Dolgozott a modern építészet több nagy alakjával: Alvar Aaltóval, Walter Gropiusszal, Breuer Marcellal, Kenzo Tangéval, Oscar Niemeyerrel és másokkal. Fotósorozatot készített az UNESCO-palota építéséről, az Eiffel toronyról. A francia elektromos művekkel, az *Architecture d'Aujourd'hui* című folyóirattal és a Gallimard Kiadóval kötött szerződésének köszönhetően bejárta a világot. Hódmezővásárhely díszpolgára 2010-től. Munkásságáról mintegy 20 könyv jelent meg több nyelven, magyarul Kassák Lajos, Major Máté és Batár Attila tollából. 1951-től számos kiállításon mutatta be műveit Európában és világszerte. Fiatalon elhunyt fotográfus fia, Rodolf emlékére feleségével 2004-ben megalapította a Lucien Hervé és Rodolf Hervé díjat.

2001-től a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

Kiállítások itthon: *Fotó és építészet*, Magyar Építőművészek Szövetsége, Bp., 1964.; *Lucien Hervé retrospektív*, Budapest Galéria, Bp., 1989; *Életmű-kiállítás*, Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2001 (ez volt *Széchenyi akadémiai székfoglaló kiállítása*); *Párizsi fotográfiák és művészportrék*, Mai Manó Ház, Bp., 2009; *Lucien Hervé 100*, Szépművészeti Múzeum, Bp., 2010. Emlékpont Galéria, Hódmezővásárhely; Duna Televízió székház, Bp., 2010; *Kiállítás Lucien Hervé fotói alapján*, MŰPA, Bp., 2016.

Díjak – 1988: Fotóhónap, Párizs, a zsűri különdíja a Parc de la Villette-ben megrendezett kiállításáért; 1992: Légion d'honneur (a Francia Köztársaság Becsületrendje), lovagi fokozat; 1994: L'Ordre des arts et des lettres, lovagi fokozat (F); 2000: Grand prix de la photographie de la ville de Paris és a Magyar Fotóművészek Szövetségének-életműdíja.

<http://www.lucienherve.com/>

<http://www.fotomagazin.hu/historia/PDF/269-279.pdf>

Csillagvizsgáló, India, 1955.

HRADIL, JOŽE

író, műfordító, szerkesztő, lexikográfus

(Murska Sobota / Murszombat, 1934. április 12. –

Murska Sobota, 2015. december 16.)

Fotó: Daniela Hradil Kuplen

A Ljubljana-i Egyetem BTK szerbhorvát szakán szerzett tanári diplomát. Szerkesztőként dolgozott a murszombati Pomurska založba kiadóban. Ő állította össze a Magyar–szlovén és a Szlovén–magyar szótárt. Sokat fordított magyarról szlovénra, klasszikusokat és kortárs irodalmat egyaránt, néhány szlovén költőt ő ismertetett meg magyarul. Tagja a Szlovén PEN Clubnak (1970–), a Szlovéniai Műfordítók Egyesületének (1970), a Magyar Írószövetségnek (1984–), a Vilenicai Nemzetközi Költőtalálkozókon odaítélt irodalmi díj zsűrijének (1986–2000). Tele volt tervekkel, haláláig dolgozott.

2007-től a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

Díjak: 1972: Petőfi Sándor-emlékérem; 1977: Ady Endre-emlékérem; 1986: Magyar PEN-emlékérem; 2004: Pro Cultura Hungarica.

F. m.: Regény: *Slike brez obrazov* (*Képek arc nélkül*, 2012; magyar fordítása a 2013. évi könyvfesztiválra jelent meg). Szótárak: *Magyar–szlovén szótár válogatott iskolai szóanyaggal* 1982; *Slovensko–madžarski slovar*, 1996; *Madžarsko – slovenski slovar*, 1999. Antológiák: *Ljubezem, antologija sodobne madžarske proze*, 1969; *Madžarska lirika 20. stoletja*, 1977.

Műfordítások (szlovénra): Jókai Mór: *Velikaš*, (*Egy magyar nábob*) 1969; *Velikašev sin*, (*Kárpáthy Zoltán*) 1970; Ady Endre: *Kri in zlato* (K. Kovičcsal, 1977). Versek: 1980; Petőfi Sándor: *Apostol* (*Az apostol*), 1973, *Pesmi* (Kajetan Kovičcsal, 1999; Weöres Sándor: *Boben in ples* (Kajetan Kovičcsal, 1983); Radnóti Miklós: *Razglednice* (Kajetan Kovičcsal, 1984); Gárdonyi Géza: *Egerski junaki* (*Egri csillagok*), 1986; Esterházy Péter: *Pomožni glagoli srca* (*A szív segédigéi*) 1989, 2014;

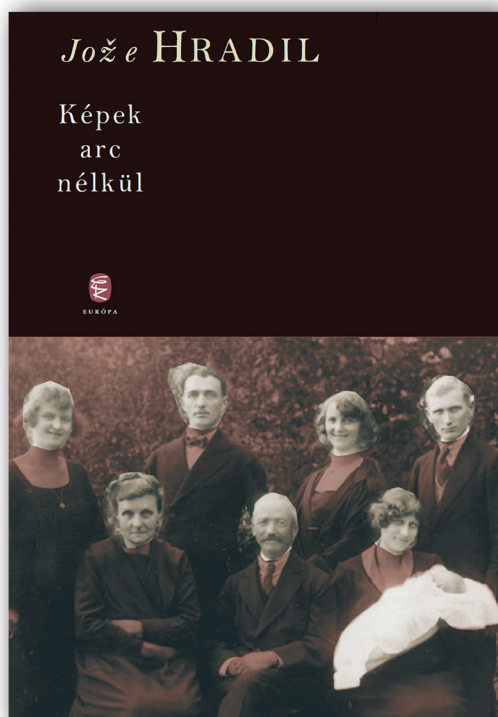
Nádas Péter: *Konec družinskega romana* (Egy családregény vége), 1999; Márai Sándor: *Sveče so dogorele*, (A gyertyák csonkig égnek), 2002; Kertész Imre: *Brezusodnost* (Sorstalanság), 2003; *Kadiš za nerojenega otroka*, (Kaddis egy meg nem született gyermekért), 2003; Dragomán György: *Beli kralj* (A fehér király), 2007; Nádas Péter: *Lastna smrt* (Saját halál), 2008; *Skrbna opredelitev kraja* (A helyszín óvatos meghatározása) 2008; Márai Sándor: *Ljubimec v Bolzanu* (Vendégszobák Bolzanóban), 2011.

Műfordítások (magyarra): *Zubatag: négy szlovén költő Dragotin Kette, Ivan Cankar, Josip Murn, Oton Župančič*. Vál. és a nyersfordítást készítette. Fordította Weöres Sándor, 1979; *Srečko Kosovel: Ősz a karszton*. Vál. és az utószót írta. Fordította: Pór Judit, Tandori Dezső, Weöres Sándor.

<http://www.litera.hu/hirek/joze-hradil-1935-2015>

[http://mta.hu/data/dokumentumok/szima/emlekbeszedekek/JozeHradilEmlekest%20\(2\).pdf](http://mta.hu/data/dokumentumok/szima/emlekbeszedekek/JozeHradilEmlekest%20(2).pdf)

<http://www.litera.hu/hirek/joze-hradil-kepek-arc-nelkul>

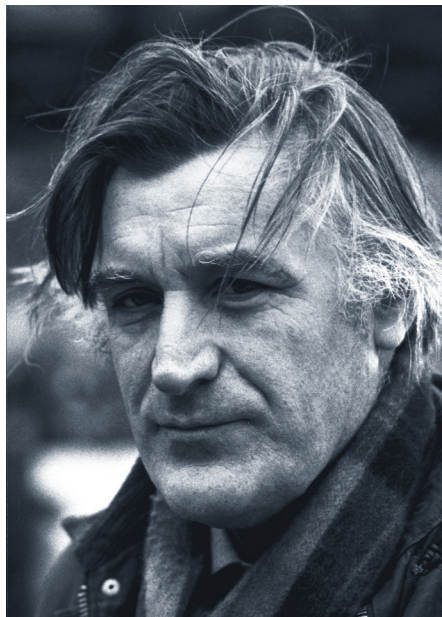
HUGHES, TED

angol költő, irodalomtörténész, műfordító

(Mytholmroyd, Yorkshire, 1930. augusztus 17. – Devonshire, 1998. október 28.)

Apja ácsmester volt, később trafikot nyitott. T. H. a mexborough-i gimnázium elvégzése után ösztöndíjat kapott a cambridge-i Pembroke College-ba. Tanulmányai megkezdése előtt azonban két évet szolgált a brit Királyi Légierőnél. 1951–1954 között angol irodalmat, régészetet és antropológiát hallgatott. Diplomájának megszerzése után mint rózsakertész, éjjeliőr, állatkerti alkalmazott dolgozott. Életútja tragikus. 1956-ban ismerkedett meg Sylvia Plath amerikai költőnővel, aki ösztöndíjjal Cambridge-ben tartózkodott. Még ugyanabban az évben összeházasodtak, két gyerekük született. Plath 1963-ban öngyilkos lett. Felesége halála után ő gondozta irodalmi hagyatékát, ezért gyakran komoly támadások érték. 1962-ben kezdődött kapcsolata Assia Wevill-lel, akitől gyereke is született, de az asszony 1969-ben végzett magával és gyerekével. Hughes 1970-ben feleségül vette Carol Orchardot, akivel haláláig Devonban élt. 1984-től Anglia koszorús költője volt. Élete utolsó éveiben rákkal kezelték. 1998. október 28-án szívroham következtében halt meg. Első verseskötete 1957-ben jelent meg, ezt követően sorra adta ki jelentős műveit. Számos könyvet írt gyerekeknek, és novellistaként, hangjátékszerzőként, valamint esszéistaként is maradandót alkotott. Pilinszky János verseiből Csokits János közreműködésével készített fordításai két kiadásban jelentek meg.

1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

Fotó: MTI

Díjak – 1974: Queen’s Gold Medal for Poetry (a Királynő Költészeti Aranyérme); 1977: Officer of the Order of the British Empire (a Brit Birodalmi Érdemrend tisztje); 1998: T. S. Eliot Prize (T. S. Eliot-díj); 1998: Queen’s Order of Merit (a Királynő Érdemrendje).

F. m.: Versek – *Hawk in the Rain* (*Sólyom az esőben*), 1957; *Lupercal*, 1960; *Wodwo*, 1967; *Crow* (*Varjú*), 1970; *Moortown* (*Lápváros*), 1979; *Birthday Letters* (*Születésnapi levelek*), 1998; *Collected Poems* (*Összegyűjtött versek*), 2003. Esszék – *Poetry in the Making* (*A vers születése*), 1967; *Shakespeare and the Goddess of Complete Being* (*Shakespeare és a Teljes lét istennője*), 1992. Elbeszélések – *Tales from Ovid* (*Mesék Ovidius-tól, átköltés*), 1997; *The Dreamfighter and Other Creation Tales* (*Az Álombarcos és más teremtetéstörténetek*), 1995. Fordítások magyarról – *János Pilinszky: Selected Poems* (P. J.: vál. versek), 1976; 1979; *János Pilinszky: The Desert of Love* (P. J.: *A szerelem sivataga*), bőv. kiadás, 1989.

<http://www.thetedhughessociety.org/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Ted_Hughes

Pilinszky János: *Félmúlt*

Ted Hughesnak

Megérkezik és megmered,
kiül a hamunéma falra:
egyetlen óriás ütés
a hold. Halálos csönd a magja.

Összetöri az utakat,
összetöri a hold sütése.
És ketté tépi a falat.
Fehér zuhog a feketére.

Villámlik és villámlik és
villámlik a fekete nappal.
Fehér zuhog és fekete.
Fészülködöl a mágneses viharban.

Fészülködöl a fényes csendben,
a félmultnál is éberebb tükörben.

Fészülködöl tükrödben szótlán,
akár egy üvegkoporsóban.

LIGETI GYÖRGY

zeneszerző

(Dicsőszentmárton / Tîrnăveni, Románia, 1923. május 28. – Bécs, 2006. június 12.)

Tizennégy éves korában kezdett el zongorázni, ekkor komponálta első műveit. 1941 és 1943 között a kolozsvári konzervatóriumban, majd 1945-től 1949-ig a budapesti

Fotó: Felvégi Andrea

Zeneakadémián tanult Veress Sándor, Járdányi Pál és Farkas Ferenc növendékeként. 1949-ben ösztöndíjjal Romániába utazott népzenei tanulmányútra, előbb a bukaresti, majd a kolozsvári folklór intézetben dolgozott, népzenei gyűjtésekben is részt vett. 1950-től a budapesti Zeneakadémián összhangzattant, ellenpontot és formatant tanított. 1956 decemberében elhagyta Magyarországot, 1957–1958-ban Kölnben a WDR elektronikus zenei stúdiójában dolgozott független munkatársként. Karlheinz Stockhausen, Pierre Boulez, Mauricio Kagel és mások hatására érdeklődése az elektronikus zene felé fordult. *Atmosphères* című zenekari darabjának sikere révén egész Nyugat-Európában ismertté vált. A hatvanas években vendégprofesszor volt a stockholmi Svéd Királyi Zeneakadémián, előadásokat tartott Darmstadtban a nemzetközi nyári kurzusokon. 1969–1970-ben DAAD ösztöndíjasként Berlinben élt, 1972-ben a kaliforniai

Stanford Egyetemen tanított. 1973-tól 1989-ig a hamburgi Állami Zeneművészeti és Képzőművészeti Főiskolán tanított zeneszerzést. 2002-től haláláig Bécsben élt. Zeneszerzőként egy irányzathoz sem csatlakozott. Korai műveiben erős Bartók-hatás érezhető, a hatvanas években a mikropolifónia, később az afrikai tradicionális zene hatására a poliritmika jellemzi műveit. Kései – néhol magyaros elemeket is tartalmazó – műveiben a dallam és a harmónia egyaránt fontos szerepet játszik.

1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

F. m.: *Musica ricercata* (zongorára), 1951–53; két vonósnégyes, 1953–54 és 1968; *Atmosphères* (zenekarra), 1961; *Poème symphonique* (100 metronómra), 1962; *Requiem* (énekes szólisták, kórus és zenekar), 1963–65; *Chamber concerto* (13 hangszerre), 1969–70; *Le Grand macabre* (opera), 1974–77, rev. 1996; *Trio* (kürt, hegedű, zongora), 1982; három füzet zongoraetűd, 1985, 1988–94, 1995–; *Zongoraverseny*,

1985–88; *Hegedűverseny*, 1989–93; *Szólószonáta brácsára*, 1991–94; *Síppal, dobbal, nádihegedűvel* (női hangra és ütőhangszerekre), 2000.

Díjak – 1967: Beethoven-díj; 1975: Bach-díj; 1984: Bartók Béla-Pásztory Ditta-díj; 1985: Prix Arthur Honegger – Fondation Chevillon Bonnaud, Párizs; 1991: Praemium Imperiale, Tokió; 2001: az Inamori Alapítvány Kiotó-díja (J); 2003: Kosuth-díj. Grand prix du Président de la République et de l'Académie Charles Cros (F), 2004: Polar-díj, Svéd Királyi Zeneakadémia, Stockholm (S); 2004: Frankfurter Musikpreis (D)

<http://info.bmc.hu/index.php?node=artists&table=SZERZO&id=11>

http://zeneakademia.hu/hu/nagy-elodok/-/asset_publisher/29I4W6p9tHfE/content/ligeti-gyorgy/10192

https://hu.wikipedia.org/wiki/Ligeti_György

26

Kalandozás a múltban

*Ligatura Ligetinek
születésnapra szeretettel*

Ligatura für Ligeti

Ligatura for Ligeti

Sostenuto, semplice, con intimità [♩ = ca 44]

Pianino
con
supersordino

Kurtág György:

Játékok (Games)

VII/16

*Köszönet a közlés
engedélyezéséért az
Editio Musicának
Printed with the
permission of
Editio Musica
Budapest*

WAGNER, WOLFGANG

operarendező, a Bayreuthi Ünnepi Játékok vezetője

(Bayreuth, 1919. augusztus 30. – Bayreuth, 2010. március 21.)

Fotó: MTI

Richard Wagner unokája. Siegfried Wagner és Winifred Wagner (szül. Williams-Klindworth) fia. Zenei tanulmányait magánúton kezdte Bayreuthban, később Emil Preetorius (1883–1973) grafikus és díszlettervező, valamint Heinz Tietjen (1881–1967) karmester és színházigazgató mellett szerzett színpadi gyakorlatot. 1951-től testvérével, Wieland Wagnerrel (1917–1966) közösen szervezték újra és igazgatták a Bayreuthi Ünnepi Játékokat. Wolfgang Wagner rendezői tevékenységét szinte kizárólag nagyapja, Richard

Wagner műveinek szentelte. Kezdetben asszisztensként működött közre testvére modern, sokat vitatott rendezéseiben, első saját produkciója rendezőként és díszlettervezőként az 1953-ban színre vitt *Lohengrin* volt, amelyet tizenhárom alkalommal játszottak Bayreuthban. Wieland Wagner halála után egyedül vezette az ünnepi játékokat. Testvére világítástechnikai újításait továbbvitte, a *Die Meistersinger von Nürnberg* (*A nürnbergi mesterdalnokok*) 1973-as színpadra állítását a kritika éppen gazdag színvilága, látványos fénytechnikája miatt dicsérte. Egyik legsikeresebb rendezésének az 1970-es Nibelung-gyűrű (*Der Ring des Nibelungen*) tetralógiát tartják. 1998-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagja.

További fontosabb rendezései: *Lohengrin*, 1967; *Die Meistersinger von Nürnberg*, 1968; *Parsifal*, 1975; *Die Meistersinger von Nürnberg*, 1981; *Tannhäuser*, 1985; *Parsifal*, 1989; *Die Meistersinger von Nürnberg*, 1996. Rendezőként meghívásokat kapott Braunschweigba (1955), Rómába (1956), Velencébe és Bolognába (1957), Palermóba (1962) és Milánóba (1978). Az általa kiválasztott rendezők (többek között Patrice Chéreau, Jean-Pierre Ponnelle, Werner Herzog) meghívásával teret engedett a szélsőséges színpadi kísérletezésnek is. Így neki köszönhető, hogy a Bayreuthi Ünnepi Játékok Richard Wagner műveinek szentélye mellett a modern operajátszás egyik műhelye lett. W. Wagner 2008. augusztus 31-én, 89 évesen vonult vissza.

<http://www.bayreuther-festspiele.de/fsdb/personen/396/index.htm>

<http://www.wagneropera.net/RW-Performers/Wolfgang-Wagner.htm>